

הדילמה המוסרית של "גליית הישראלי"

מ א ת

דב בן-מאיר

בחדש נובמבר 2000, שלחתי לחברי וידידי בגרמניה מכתב הסבר על העימות המחודש (אינתיפאדת אל-אקצה) שפרץ בין ישראל לפלשתינאים. במכתב זה כתבתי את הדברים הבאים:

"לאחר נסיגתה החפוזה של ישראל מלבנון, שהתפרשה על ידי הפלשתינאים כניצחון צבאי, וכדרך להסגת הישראלים משטחי הגדה המערבית וירושלים, וכך הוא חינוך דור שלם של נוער פלשתינאי לשנאה פנאטית של ישראל, שנאה המצמיחה מתוכה עכשיו את המתאבדים. וסיכמתי את המכתב בדברים הבאים:

אז לא ידעתי עדיין עד כמה צדקתי בקביעתי לגבי עתידו של ברק ולגבי חזרתו של הליכוד לשלטון בישראל. מאז נשלח המכתב נערכה ועידת קמפ-דייויד (____ 2000), שבמהלכה הושגו הסכמות מרחיקות לכת, אך בסופו של דבר נדחו כליל על ידי ערפאת, שסרב לחתום על ההסכם. בתחילת 2001 נערך עוד סיבוב שיחות בטאבה (למרות שהפלשתינאים המשיכו לזרוע הרג והרס בקרב האוכלוסייה האזרחית הישראלית), בראשותו של שר החוץ שלמה בן-עמי. בשיחות אלה הוצעו למשלחת הפלשתינית הצעות מרחיקות לכת, כולל העברת השליטה על הר-הבית ושכונות ערביות במזרח ירושלים - לרשות הפלשתינאית. והסוף הרי ידוע: ערפאת נלחץ אל הקיר ונאלץ להוציא את המרצע מהשק: אין הוא מוסמך כלל לחתום עם ישראל על סיום הסכסוך (כפי שדרשה המשלחת הישראלית בתמורה לויתורים), מבלי לקבל את הריבונות על ירושלים המזרחית כולל הר-הבית (היינו חלוקתה מחדש של העיר) ומבלי שתוכר זכותם של כל הפלשתינאים לחזור למקומות מגוריהם לפני 1948 - במלים אחרות: הרס המדינה היהודית....

והסוף הרי ידוע: ברק הפסיד את ראשות הממשלה ואריק שרון עלה לשלטון במקומו."

הסיבה העיקרית למהפך הזה, הוא רצונו וכמיהתו של האזרח הישראלי הפשוט לביטחון אישי: בביתו, באוטובוס בו הוא נוסע לעבודתו וילדיו לבית-הספר, בקניון ובמסעדה. אריק שרון התקבל על ידי הרוב המכריע של הציבור (63% !!!) כאיש המסוגל לספק את הסחורה הביטחונית.

וכך הגיע לשלטון אדם הידוע בדעותיו הימניות: אי-נסיגה מרמת-הגולן; השארת כל ההתנחלויות במקומן ואף חיזוקן בבנייה מסיבית; סילוק כל השפעה של הרשות

הפלשתינאית מירושלים וסביבותיה; ויתור מזערי על יתרת האדמות של הגדה המערבית והסכמה מאולצת למדינה פלשתינאית אנמית.

קרוב לודאי שערפאת ציפה למנהיג ישראלי קיצוני כזה, כדי שיוכל להמשיך ולהציג לישראל דרישות בלתי-אפשריות - לא בירושלים ולא בנושא זכות השיבה של מיליוני פלשתינאים לתחומי ישראל שלפני 1967; וכדי שיוכל לגייס באמצעות הסרבנות הישראלית את תמיכתן של מדינות ערב ולהפעיל על ישראל לחץ בינלאומי וצבא בינלאומי, שיביאו לנסיגתה מכל שטחי הגדה המערבית ומזרח ירושלים, ולאילוץ לפתוח את גבולותיה בפני שיטפון של המוני פלשתינאים שוחרי נקמה.

אולם מה נכזבה תקוותו של ערפאת כשגילה כי שרון "מאכזב" אותו, ואיננו נוהג בקיצוניות לה ציפה: הוא הקים ממשלת אחדות לאומית יחד עם שמעון פרס, חתן פרס נובל לשלום וארכיטקט הסכמי אוסלו; הוא קיבל את תוכנית מיצ'ל ואת הסכם ההבנות של ראש ה-CIA טנט; הוא אף הפגין איפוק רב לאחר ההתקפות הרצחניות בדולפינריום בתל-אביב, בירושלים, בנתניה, בחדרה ובקרית-מוצקין, באומרו כי "איפוק גם הוא סוג של כוח".

למרות הצהרותיו של שרון כי לא ינהל משא ומתן עם ערפאת תחת אש, הוא שלח את בנו פעמים מספר למו"מ ישיר עם ערפאת ומתיר לשמעון פרס לפתוח בדיאלוג ובפגישות עם כל הנהגת הרשות הפלשתינאית כולל ערפאת.

ההתנהגות הזאת של שרון (בניגוד לכל המצופה ממנו הן בתוך ישראל והן בקרב הפלשתינאים), לא תוביל את ערפאת למטרתו הנ"ל, היינו: לגירוש ישראל מהשטחים על ידי צבא בינלאומי, כפי שהסרבים גורשו מקוסובו. הוא זקוק כנראה למנהיג ישראלי קיצוני עוד יותר, שלא יהסס להטביע את אינתיפדת-אל-אקצה בדמם של אלפי הרוגים פלשתינאים – שכן סבלם ודמם של בני עמו (וביניהם ילדים רבים הנשלחים אל קידמת העימותים עם צה"ל), אינם נחשבים כנראה בעיניו – כל עוד יש לו מספיק כסף לשלם לאנשי צבאו ולשומרי ראשו, ולאפשר להם להמשיך ברמת חייהם הגבוהה.

אין ספק בדבר: האינתיפדה גורמת סבל בל-יתואר לאוכלוסייה הפלשתינית ש-50% מתוכה מחוסרי עבודה: כיתור הערים; ניתוק הדרכים; שיבוש הלימודים; הרס בתים, כרמים ומטעי זיתים והחיסול המאסיבי של מתכנני פיגועים ומבצעייהם – כל אלה יוצרים בשטחים הפלשתינאים מצב בלתי נסבל. וגם אין ספק כי הפחד, החרדה והחשדנות שהם מנת חלקו של כל חייל ישראלי (לרוב נערים בני 18 ו-19) המוצב בשטחים והחייב להתעמת יום יום עם מאות פלשתינאים התוקפים אותו באבנים ובקבוקי תבעירה, או המצטופפים בנקודות המעבר, או בעת עריכת חיפושים בבתים כדי למנוע פיגועי מתאבדים או מפעילי מטעני חבלה – מכשילים אותו בהתנהגות אלימה כלפי הפלשתינאים, בהעלבתם ובהשפלתם.

על השחתת המידות הזאת של הנוער שלנו כתוצאה מהאינתיפדה, אנו הישראלים : הורים וסבים – מייסדי המדינה הזאת ומגיניה זה חמישים שנה – כואבים את הכאב הגדול ביותר, כפי שאמרה בשעתו גולדה מאיר לאנואר סאדאת, כשזה ביקר לראשונה בירושלים : "אנו מוכנים לסלוח לכם על שהרגתם את בנינו ובנותינו, אך לא נוכל לסלוח לכם על שהפכתם את בנינו להורגי אדם".

ואכן, אחד הנושאים המרכזיים בשיחותיי עם נכדי אמיר בן ה-18, המשרת היום בצנחנים – כל אימת שהוא מגיע לחופשה – הוא נושא ההתנהגות האנושית של החיילים.

- "אל תאבד את צלם האדם" אני אומר לו, "כשאתה עומד במחסומים או עורך חיפוש בבתים, אל תשכח כי לפניך סבים כמוני, אמהות ואבות כמו הורייך וילדיים כמו אחייך הקטנים".

אני אומר, ובאותה עת ממש אני חושש שמה אני עושה טעות טראגית, שמא אני מסכן את חייו של נכדי, אשר ינהג כעצתי כלפי אישה הנושאת ילד על ידה ובידה השנייה תתקע סכין בגבו, או חלילה יסתבר לו באיחור טראגי שהזקן שנהג בעגלה רתומה לחמור, לא היה סבא תמים כמוני אלא מתאבד שהוביל מטען חבלה.

שכן המאבק בינינו לבין הפלשתינאים מתקיים בשתי רמות נפרדות ורחוקות של ערכים : מה שמקובל עלינו ועל העולם המערבי כולו כהתנהגות בלתי הולמת : פעולות לינץ והתעללות בגופות (כפי שארע בלינץ) המפורסם שנערך בשני חיילי צה"ל שטעו בדרכם ליד רמאללה), ירי והרג של נשים וילדים הנוסעים לתומם בכבישי בארץ, הבאים לאכול בפיצרייה או לבלות בדיסקוטק – מקובל על הציבור הפלשתינאי כדרך לגיטימית ורצויה להכות ב"אויב הציוני"; ואילו את תגובותינו שופט העולם לפי אמות מידה מערביות. מציאות זאת יוצרת אנומליה שאין כמעט ביכולתנו להסבירה בעולם, לפיה : הפעלת לחץ פיזי על מחבל של הגייהד המוסלמי או החמאס, כדי לדלות ממנו מידע על פצצות אנושיות הנעות באותו זמן בדיוק אל עבר מטרות אזרחיות בערי ישראל – הוא מעשה נפשע של עינוי פיזי שלא יכירנו מקומו בחברה מתוקנת - והוא ראוי לגינוי ואף להעמדה לדין בפני בית-משפט בינלאומי (כפי שמבקשים הדנים לעשות לשגרירה של ישראל בקופנהגן) – ואילו הסבל, העינוי והייסורים שיהיו מנת חלקם של מאות הפצועים וההרוגים מהפצצה החיה הזאת שלא אותרה וחוסלה מבעוד מועד - זאת תהיה, לדעת המקטרגים על ישראל – תוצאה ראויה של מלחמת שחרור שיש לתמוך בה ולהעריך אותה... כפי שחיסול מחבלים ושולחיהם בבתיהם מתקבל בעולם כפיראטיות ישראלית, בעוד שהתוצאות המחרידות של מעשי המחבלים הללו מתקבלות כמעשי גבורה של לוחמי חירות....

אינני מכיר מדינה בעולם שהייתה עוברת לסדר היום (ולא מגיבה בעוצמה אדירה) על הפעלת מטעני חבלה בלב ליבה של עיר הבירה שלה או על יריות מתמידות, ערב ערב, על שכונותיה ובתי המגורים של תושביה.

ערפאת מנהל בקור רוח מלמה על סף התפוצצות (Brinkmanship) תוך תקווה שהישראלים יישברו ראשונה, או שייכנעו ויסכימו לתנאיו או שיפעילו נגדו עוצמה צבאית כה גדולה, שתזעזע את העולם ותביא לו תמיכה מסיבית.

אין הוא יודע כנראה עד כמה הוא טועה (וכאמור, זאת לא טעותו ההיסטורית הראשונה): ישראל לא תישבר וגם לא תשחק לידיו. אנחנו נדע לעמוד במבחן הזה – לספוג בזעם רב את כאב הקורבנות שלנו אך בה בעת לשמור על צלם האדם ועל ערכיה של חברה תרבותית ומתוקנת.

אם ערפאת לא יתעשת במהרה ויאמץ את ההצעות הנדיבות שמדינת ישראל מוכנה להעניק לו, הוא יביא פעם נוספת אסון על עמו, וירחיק אותו עוד יותר ממימוש משאת נפשו: הקמת מדינה עצמאית משלו במזרח התיכון, לצידה של מדינת ישראל.